

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE YAPAY ZEKA UYGULAMALARI VE DİPLOMASİ

ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS AND DIPLOMACY IN INTERNATIONAL RELATIONS

Gülşah Özdemir

Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi

Sibel Yanık Aslan

Dr., Yalova Belediyesi

ÖZET

Yapay Zeka(AI), küresel politikadan güvenlik dinamiklerine ve diplomatik uygulamalara kadar her şeyi çok yönlü bir şekilde etkileyerek uluslararası ilişkilerin manzarasını önemli ölçüde yeniden şekillendirmektedir.

ABD, Çin ve Rusya gibi büyük güçlerin önderlik ettiği küresel yapay zeka yarışı, yapay zekanın ulusal prestij ve gücü öne sürmede stratejik önemini altını çizmekle birlikte potansiyel olarak uluslararası sistemdeki güç hiyerarşilerini de yeniden tanımlamaktadır. Hem akademisyenler hem de politika yapıcılar, AI'nın tamamen öngörülemeyen dönüşümler başlatmak yerine uluslararası politikadaki eğilimleri hızlandırma ve şiddetlendirme açısından potansiyelini arttırdığını belirtmektedir. Bu teknolojinin etkin bir güç olarak rolü, askeri, savunma, ticaret ve diplomasi alanındaki uygulamalarında daha belirgin haldedir ve küresel güç dengesini ve savaşın doğasını etkileme kapasitesi mevcuttur.

Uluslararası kuruluşlar, devletlerin yapay zeka teknolojilerinin etkilerini yönetme konusundaki kolektif çabalarını yansıtan yapay zeka normlarını ve yönetişimini şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, yapay zekanın hızlı gelişimi, geleneksel diplomatik uygulamalara da güncellemeler getirerek, giderek artan yapay zekanın egemen olduğu bir dünyada uluslararası politika ve ilişkilerin geleceği hakkında soruları karşımıza çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka teknolojileri, Uluslararası güvenlik, Uluslararası örgütler, Diplomasi

ABSTRACT

Artificial Intelligence (AI) is significantly reshaping the landscape of international relations, influencing everything from global politics to security dynamics and diplomatic practices in a multifaceted way.

The global AI race, led by major powers such as the United States, China and Russia, underscores the strategic importance of AI in asserting national prestige and power and potentially redefining power hierarchies in the international system. Both academics and policymakers note that AI increases its potential to accelerate and exacerbate trends in international politics rather than initiating completely unpredictable transformations. The role of this technology as an influential force is more evident in its applications in military, defense, trade and diplomacy, and it can affect the global balance of power and the nature of war.

International organizations, in their pivotal role, are not just shaping AI norms and governance, but also adapting to the rapid development of artificial intelligence. This evolution is not just about managing the impacts of AI technologies, but also about updating traditional diplomatic practices. These changes raise profound questions about the future of international politics and relations in a world increasingly dominated by artificial intelligence.

Keywords: Artificial intelligence technologies, International security, International organizations, Diplomacy.

GİRİŞ

Yapay Zeka (AI), güvenlik dinamiklerinden diplomatik uygulamalara ve uluslararası ilişkiler alanında (IR) küresel güç dengesine kadar çeşitli yönler üzerinde önemli bir etki yaratmaktadır. Yapay zeka uluslararası ilişkilerin konfigürasyonunda giderek daha çok önemli bir güç olarak kabul edildiğinden, bu etkinin önemi giderek artmaktadır. Yapay zekanın uluslararası siyaset alanına dahil edilmesi, davranış kalıplarındaki değişimleri ve uluslararası politikaları destekleyen kavramsal çerçeveyi sürekli olarak katalize eden teknolojinin sürekli ilerlemesinden kaynaklanan doğal bir ilerleme olarak algılanmaktadır.

Teknolojik yeniliklerin kullanımı, askeri, savunma, ticaret ve diplomasi gibi alanları kapsayan geniş bir perspektif yelpazesini kapsar ve böylece uluslararası siyaset manzarası üzerinde derin bir etki yaratır. İnsanlarınkine benzer zeka seviyelerine sahip makineler yaratma konusundaki uzun süredir devam eden arzusunun son zamanlarda gerçekleşmesi, stratejik hesaplamaları ve durum etkileşimlerini yeniden ateşledi. Özellikle uluslararası güvenlik alanında, yapay zeka araçlarının devlet yeteneklerini geliştirmede ve güç dinamiklerini küresel sistemde yeniden yapılandırmadaki dönüştürücü potansiyelini çevreleyen söylem ivme ve rezonans kazanmıştır.

Büyük miktarda veriyi hızlı ve doğru bir şekilde analiz etmek için gelişmiş tekniklerden yararlanarak siber güvenlik tehdidi tespitini önemli ölçüde geliştiren yapay zeka sistemleri, potansiyel siber saldırıları gösterebilecek ağ trafiğinde ve kullanıcı davranışındaki kalıpları çıkartabilir, anormallikleri belirleyebilir ve bu saldırıları önlemeyi mümkün kılabilir. Süreçleri otomatikleştirme, karar vermede şeffaflığı artırma ve izinsiz giriş algılama gibi kötü amaçlı yazılımları devre dışı bırakma gibi tepkileri ile güvenlik açığını minimuma indiren AI'nın siber güvenlikte dönüştürücü bir gücü olduğu açıktır. Yapay zeka geliştikçe, kapsamlı bir savunma stratejisi sağlamak adına diğer güvenlik önlemleriyle birlikte kullanılması durumunda, siber tehditlere karşı giderek daha kritik bir savunma rolü oynayacaktır.

Farklı ülkeler, yapay zekanın askeri, politik ve sosyo-ekonomik alanlarda entegrasyonu için çeşitli stratejik yaklaşımlar tasarlar. Yapay zeka yeteneklerinin peşinde koşmanın ABD, Çin ve Rusya gibi büyük güçler arasında üstünlük için rekabetçi bir yarışa dönüştüğü göz önüne alındığında, gelişmekte olan ülkeleri teknolojik kaynaklarla donatmanın önemine verilen vurgu özellikle dikkat çekicidir. Yapay zeka (AI) daha da ilerledikçe, araştırmacıların, hükümetlerin ve uluslararası kuruluşların Uluslararası İlişkiler (IR) üzerindeki önemli sonuçları tahmin etmeleri giderek daha önemli hale gelmektedir. Teknolojideki ilerlemelerin küresel güvenliği, istikrarı ve refahı artırmada rol oynamasını sağlamak esastır. Yapay zeka, dil çevirisi gibi özellikler aracılığıyla diplomatik müzakereleri kolaylaştırma potansiyeline sahiptir ve çeşitli dilsel engeller üzerinden iletişimi mümkün kılar. Dahası, güvenlik alanında AI, siber saldırıları tanımlamada ve engellemede ve tehdit oluşturabilecek otonom silahların erken tespitine yardımcı olmada çok önemli bir rol oynayabilir. Ayrıca, AI sistemleri, devlet otoritelerinin karar verme süreçlerine katkıda bulunabilecek değerli bilgiler sunabilir.

Romanya Başbakanı Nicolae Ciuca'nın onursal danışmanı olarak “Lon” adını verdiği bir yapay zekayı danışman olarak atanması, yönetişimde yapay zekayı benimsemeye önemli bir adım anlamına gelmektedir. Yapay zekayı karar verme süreçlerine bu denli entegre etmenin karar verme süreçlerinde daha iyi sonuçlar elde etmek adına bir beklenti sonucu meydana geldiği düşünülmektedir. Bu arada, Birleşik Arap Emirlikleri dünyanın ilk “Yapay Zeka Bakanı” Ömer Bin Sultan'ı atamış ve AI'yı hükümet işlevlerine entegre etmeye yönelik büyüyen bir eğilimi sergilemiştir. Yapay zeka sistemlerinin devlet işlerini yönetmede potansiyel olarak insan liderlerinden daha iyi performans gösterebileceği fikri ve yapay zekanın gelecekte başkanlık pozisyonlarında bile atanabileceği olasılığı yönetişim ve karar verme süreçlerinin geleceği hakkında ilgi çekici soruları gündeme getirmektedir. Yapay zekanın hükümet işlevlerinde gelişen rolü, potansiyel riskleri azaltırken faydalarından yararlanmak için sürekli izleme, değerlendirme ve etik düşüncelere duyulan ihtiyacın da altını çizmektedir. Nihayetinde, yapay zekanın yönetişim ve uluslararası ilişkilere entegrasyonu, küresel güvenlik ve refahın kolektif faydası için teknolojik gelişmelerden yararlanmak açısından proaktif önlemler gerektiren dönüştürücü bir değişime işaret etmektedir.

Uluslararası ilişkileri karakterize eden karmaşık dinamikleri anlamak ve değerlendirebilmek için yeni araçlar sağlayan AI uygulamalarının ortaya çıkışı, uluslararası ilişkiler alanında bir metamorfoz yaratmıştır. Bu dönüşüm, mevcut eğilimleri hızlandırma ve güvenlik, diplomasi ve küresel yönetişim gibi yönleri yeniden şekillendirmede katalitik bir güç olarak hizmet etmektedir. Sonuç olarak, bilim adamlarının, devletlerin ve küresel toplumun kendilerini giderek daha fazla yapay zekanın etkisi altında olan bir uluslararası siyaset çağına hazırlamaları bir gereklilik haline gelmiştir.

DİPLOMASİNİN DİJİTAL VE SİBER HALİ

Siber diplomasi ve dijital diplomasi, genellikle birbirinin yerine kullanılsa da, uluslararası ilişkiler alanında farklı odaklara ve uygulamalara sahiptir. Siber diplomasi öncelikle siber uzayın yönetişim, güvenlik ve düzenleyici yönleriyle ilgilenir ve siber konularda uluslararası işbirliği ve diyalog yoluyla siber çatışmaları önlemeyi ve barışı teşvik etmeyi amaçlar. Siber saldırılar ve siber savaş gibi zorlukları ele alan siber uzayda sorumlu devlet davranışını sağlamak için normları ve anlaşmaları müzakere etmeyi içerir (Riordan, 2019). Öte yandan, dijital diplomasi, kamu diplomasisi, bilgi yayma ve yabancı halkla etkileşim gibi geleneksel diplomatik faaliyetleri yürütmek için sosyal medya, bloglar ve elektronik medya gibi dijital araç ve platformlardan yararlanmak manasını taşımaktadır (Kello, 2023: 22). Bilhassa gelişmiş ülkelerde yumuşak güç mekanizmasından bir bilgi ve propaganda savaşı haline dönüşen dijital diplomasi, büyük veri analitiğinin küresel yönetişimi ve güç dinamikleri üzerindeki etkisini içeren çok daha geniş bir uluslararası ilişkiler kavramını kapsamaktadır. Her iki diplomasi türü de modern çağda çok önemlidir, siber diplomasi güvenli ve istikrarlı bir siber alan yaratmaya odaklanırken dijital diplomasi ise yenilikçi iletişim teknolojileri aracılığıyla geleneksel diplomatik çabaların etkinliğini ve erişimini artırmaktadır. Dijital devrimin yönlendirdiği uluslararası ilişkilerde her iki diplomasi biçimi de devam eden teknolojik dönüşümü yansıtmakta ve mevcut küresel zorlukları ele almada yeni stratejiler ve çerçeveler sunmaktadır.

Siber diplomasi, geleneksel diplomatik uygulamaları siber uzayın sunduğu benzersiz zorluklar ve fırsatlarla bütünleştiren gelişen bir alandır. 2007 yılında Estonya'ya yapılan önemli bir siber saldırının ardından ortaya çıkan siber diplomasi, dijital çağda küresel güvenliği korumak ve uluslararası işbirliğini teşvik etmek için gerekli hale gelmiştir (Filatova, 2022:55). Ülkelerin ve uluslararası kuruluşların dijital dünyamızda daha yaygın ve tehlikeli hale gelen siber saldırıları

önlemek için iletişim kurmasına ve birlikte çalışmasına yardımcı olan bir alan olarak siber diplomasi, modern iletişim platformlarını birleştirerek 21. yüzyıla uyum sağlayan geleneksel kamu diplomasisinin evrimini temsil etmektedir.

Daha çok yüz yüze toplantılara ve resmi kanallara dayanan geleneksel diplomasiden farklı olarak, siber diplomasi günümüzün birbirine bağlı dünyasında daha alakalı ve etkili hale getirerek yenilikçi iletişim platformlarını ve dijital araçları içermektedir. Ayrıca dijital çağa özgü siber güvenlik ve siber saldırılarla ilgili sorunları özellikle ele alırken, geleneksel diplomasi daha geniş bir yelpazede siyasi, ekonomik ve sosyal konularla ilgilenir. Yumuşak güç kullanımına odaklı siber diplomasi, güven oluşturmak ve çatışmaları önlemek için hem müttefiklerle hem de potansiyel düşmanlarla sürekli bir diyalog sürdürmeyi vurgularken, geleneksel diplomasi her zaman sürekli iletişime öncelik vermeyebilir (Li, 2023).

Günümüzün birbirine bağlı dünyasında daha alakalı ve etkili hale gelen dijital teknolojileri kullanılması yolu ile uluslar güven oluşturabileceği gibi, hem müttefiklerle hem de potansiyel düşmanlarla sürekli bir diyalog sürdürebilecek, bu sayede de yanlış anlaşılma ve çatışma olasılığını azaltabilecektir.

Diğer ülkeleri etkilemek ve uluslararası istikrar ve güvenliği teşvik etmek için güç yerine barışçıl ve ikna edici yöntemler kullanmak anlamına gelen siber diplomasi, çatışmaları önlemede;

- İletişim ve güveni teşvik etmek yoluyla, ülkelerin ve uluslararası kuruluşların güven oluşturan ve çatışmalara yol açabilecek yanlış anlaşılma olasılığını azaltan sürekli bir diyalog sürdürmelerine yardımcı olur.
- Siber saldırıları önlemek için; siber diplomasiyi kullanarak, uluslar dijital dünyamızda daha yaygın ve tehlikeli hale gelen siber saldırıları önlemek için birlikte çalışabilirler.
- Siber diplomasi, diğer ülkeleri etkilemek ve uluslararası istikrar ve güvenliği teşvik etmek için güç yerine barışçıl ve ikna edici yöntemler kullanır, yani “yumuşak güçten” yararlanır.
- Modern iletişim platformlarını birleştirerek geleneksel kamu diplomasisinin evrimini temsil eder ve günümüzün birbirine bağlı dünyasında daha alakalı ve etkili hale getirir (Maulana & Fajar, 2023).

Siber diplomasi alanında, AI'nın kapsamlı veri kümelerini analiz etme yeteneği, siber tehditlerin belirlenmesine yardımcı olmakta ve böylece de tahmine dayalı modeller ve otomatik tehdit algılama sistemleri aracılığıyla uluslararası siber güvenlik alanındaki çabaları güçlendirmektedir. Dahası, yapay zeka, diplomatların ortak planlar üzerinde müzakere etmelerini ve anlaşmalarını sağlayarak aralarında geliştirilecek daha etkili işbirliğini kolaylaştırmakta; bu da diplomasi hızını ve optimalitesini önemli ölçüde etkileme ve daha verimli diplomatik etkileşimlere izin verme bakımından olumlu etkiler göstermektedir.

SİBER DİPLOMASİ İÇİN YENİ BİR ARAÇ: YAPAY ZEKA

Yapay zeka (AI), siber diplomasi alanında çok sayıda fayda ve zorluk sunan önemli bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Yapay zekanın kapsamlı veri setlerini analiz etme ve siber tehditleri gösteren kalıpları ortaya çıkarma yeteneği, hükümetleri ve kuruluşları bu tehditlerin doğası ve kapsamı hakkında daha derin bir anlayışa yönlendirmektedir. Böylece daha etkili yanıtlar kolaylıkla edinilebilmekte ve otomatik tehdit algılama ve müdahale sistemlerinin oluşturulması

sağlanabilmektedir (Stéphanie & Oliveira, 2023). Yapay zekanın siber diplomasiye entegrasyonu aynı zamanda siyasal, hükümet ve diplomatik ilişkileri yeniden şekillendirmekte ve siber alanda devlet ve devlet dışı aktörler arasında yeni etkileşim stilleri oluşturmaktadır. Doğal dil anlayışı ve dil çevirisi gibi yapay zeka odaklı iletişim araçları ile, karmaşık ilişkilerle sahip İran ve ABD gibi devletler ve onlar arasındaki ilişkileri yakinen takip eden diğer aktörler arasında doğrudan ve çözüm odaklı iletişim hatları oluşturularak kamu diplomasisini geliştirebileceği öngörülmektedir. Tabiki bununla birlikte, yapay zekanın kötü amaçlı kullanımı, diplomatik çabaları ve uluslararası güvenliği yönelik tehditlerin ve siber saldırıların yayılması gibi çeşitli zorluklar da yaratabilmektedir.

Tehdit algılama, veri analizi ve tahmine dayalı modelleme ile siber diplomasi stratejilerini önemli ölçüde geliştirebilecek yapay zeka uygulamaları, kapsamlı veri kümelerini analiz etme ve siber tehditleri gösteren kalıpları ortaya çıkarma gibi avantajlar sağlayabilmektedir. Uluslararası ilişkilerde hükümetleri ve kuruluşları bu tehditlerin doğası ve kapsamı hakkında daha fazla bilgilendiren, daha etkili yanıtlar sunan ve yanıt sürelerini kısaltan AI sistemleri, genel siber güvenlik önlemlerini iyileştirerek geliştirilmesini kolaylaştırmaktadır. AI'nın siber diplomasideki rolü çok yönlüdür, siber tehditleri tahmin etmek için tehdit algılama, müdahale sistemleri ve tahmine dayalı modelleri geliştirilebilmekte ve böylece küresel olarak siber güvenlik önlemleri iyileştirilebilmektedir. Dahası, ekonomik büyüme, ulusal güvenlik ve uluslararası ilişkilerdeki AI'nın stratejik önemi, ABD ve Çin gibi büyük güçler arasında devam eden "Teknoloji Soğuk Savaşı"nda sağlam diplomatik stratejilere duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Her iki ülkenin de küresel siber güçler olma istekleri için çok önemli olan AI teknolojilerinde üstünlük için çabaladığını görülmektedir. Bilhassa Çin'in 'Made in China 2025' ve 'China Standartları 2035' gibi girişimlerin yönlendirdiği yapay zekadaki hızlı ilerlemesi (Wu, 2022), endüstriyel standartları belirleme ve yüksek teknoloji alanında Batı hakimiyetine meydan okuyan bir oyuncu olarak sistem içerisinde konumlandırmakta etkin olmaktadır. Siber diplomasiin ön saflarında yer alan uluslararası sistemin başat güçlerinin her birinin uluslararası siber düzenleme ve güvenlik konusunda farklı yaklaşımlar benimsediği görülmektedir. Başta Çin ve ABD gibi dijital gelişmeleri yakinen takip eden ülkelerin yapay zeka ve siber diplomasideki devam eden gelişmeler dikkate alındığında, AI'nın dijital çağda hem işbirliğini hem de çatışmayı etkileyerek küresel siber manzarayı şekillendirmeye devam edeceği tahmin edilmektedir. Görünen o ki siber diplomasiin geleceği hem devlet hem de devlet dışı aktörlerin stratejik avantaj elde etmek adına bu teknolojilerden yararlanmasıyla, AI tarafından belirlenen yeni siyasi ve diplomatik ilişki tarzlarını oluşturacaktır.

DİPLOMATİK SÜREÇLERDE YAPAY ZEKA KULLANIMI

Yapay Zeka (AI), diplomatik taahhütlerin ve müzakerelerin verimliliğini, doğruluğunu ve kapsamını artırarak diplomatik karar vermeyi önemli ölçüde etkilemektedir. Yapay zeka destekli diplomatik karar verme denildiğinde gelişmiş veri analizi sağlama ve karar verme süreçlerinde kriz yönetimi gibi konularda fırsatlar yarattığı düşünülmektedir.

Yapay Zeka (AI), büyük miktarda veriyi işleme ve analiz etme yeteneğini geliştirerek diplomatik karar vermeyi önemli ölçüde etkilemesi bakımından tercih sebebi haline gelmiştir. Çünkü bu sayede kararların kalitesi ve hızının artacağı düşünülmektedir. Yapay zeka sistemleri karmaşık veri kümelerini işleyebilir ve insan analistleri için hemen görünmeyebilecek kalıpları ivedilikle belirleyebilir; bu, kararların genellikle nüanslı bilgilere ve hızlı gelişmelere bağlı olduğu çok yönlü diplomasi alanında hayati etkisi bulunmaktadır (Hödl, 2023).

Yapay zekanın karar verme süreçlerine entegrasyonu, jeopolitik değişimleri ve potansiyel çatışmaları öngörmeye gerekli olan tahmine dayalı analitik ve eğilim tabanlı tahminlerden yararlanarak daha bilinçli ve stratejik seçimlere olanak tanımaktadır. Ayrıca yetersiz dokümantasyon ve önyargılı veri değerlendirmesi gibi bazen insan karar verme sürecini rahatsız eden önyargıları ve mantıksızlıkları azaltabilir, böylece daha nesnel ve şeffaf kararları teşvik edebilecektir (Fási, 2022).

Yapay zekanın dış politika karar vermede uygulanması, politika alternatiflerinin ve stratejilerinin belirlenmesini destekleyerek uluslararası ilişkilerde karar verme sürecini geliştirmektedir. Yapay zeka odaklı iletişim araçları, yapay zeka teknolojilerinin kötüye kullanılması gibi zorluklara rağmen, daha hedefli dış politika hedeflerini sağlayarak ve devletler arasındaki iletişimi geliştirerek diplomatik ilişkileri geliştirme potansiyeli sunmaktadır.

Diplomatik stratejilerin şekillendirilmesi noktasında yapay zeka araçlarının, müzakere yeteneklerini geliştirmekten uluslararası siber güvenlik çabalarını ve küresel güç dengesini etkilemeye kadar çeşitli boyutlarda diplomatik stratejileri önemli ölçüde yeniden şekillendirdiği görülmektedir. Bu yetenek ile, kapsamlı veri kümelerini analiz edilmesi, siber tehditlerin belirlenmesi ve böylece uluslararası siber güvenlik önlemlerinin daha etkili hale getirilmesi mümkün olmaktadır. Dahası, yapay zeka odaklı iletişim araçları, doğrudan iletişimi geliştirerek ve doğal dil anlayışı ve çeviri yoluyla daha kapsamlı dış politika hedefleri sağlayarak İran ile ABD arasında mevcut gergin diplomatik ilişkileri geliştirmek gibi umut verici bir yol sunabilecektir.

Teknolojideki hızlı gelişmeler AI'yı her alanda olduğu gibi diplomatik uygulamalar hususunda da doğal bir ilerleme aracı olarak konumlandırmakta ve bu düzlemde uluslararası politika ve diplomasiyi büyük ölçekte yeniden tanımlamaktadır. ABD ve Çin gibi başat güçlerin bu alandaki stratejik rekabeti ve hakimiyet alanı oluşturma isteği AI'nın jeopolitikte önemli bir varlık olarak rolünü vurgulayarak ekonomik büyümeyi, ulusal güvenliği ve küresel güç dengesini etkilemektedir.

Diplomaside yapay zeka çalışması, işbirliği, müzakere ve aktörler arasındaki güven ve rekabet dinamikleri hakkında öngörüler ortaya koyarak gerçek dünyadaki uluslararası ilişkilerin karmaşıklıklarını yansıtmaktadır. Ayrıca, küresel anlamda geleneksel diplomatik araç ve stratejilerin yeniden değerlendirilmesini teşvik ederek, ekonomik bozulma, güvenlik ve etik hususların dış politika gündemlerine dahil edilmesini sağlamaktadır.

Yönetişim ve uluslararası politikada hızlanan rolü gereği yapay zeka, uluslararası ilişkiler çağında proaktif bir yaklaşım ortaya koymakta, sistemdeki fırsatlar ve riskler açısından bilimsel ve devlet düzeyinde katılım ihtiyacını vurgulamaktadır. Öyle ki bu süreçte diplomatlar, bilim adamları ve mühendisler arasındaki işbirlikleri, diplomatik ilişkilerin verimliliğini ve etkinliğini artırarak yapay zeka destekli diplomasiyi ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda aktörler arası müzakere ve iletişimi geliştirmekten küresel siber güvenliği ve güç dengesini etkilemeye kadar her alanda diplomatik stratejileri şekillendirmede yapay zekanın çok yönlü rolü, uluslararası ilişkilerin yürütülmesinde dönüştürücü bir değişime işaret etmektedir.

YAPAY ZEKA KULLANIMI ve ULUSLARARARSİ ÖRGÜTLER

Yapay Zeka (AI), çatışma çözümüne ve uluslararası kuruluşların operasyonlarına giderek daha fazla entegre edilmekte ve hem fırsatlar hem de zorluklar sunmaktadır. Doğal dil işleme ve makine öğrenimi gibi yapay zeka destekli araçlar, Birleşmiş Milletler ve ortakları tarafından

Libya ve Yemen gibi çatışma ortamlarında diyalogu kolaylaştırmak ve anlaşma noktalarını belirlemek için kullanılmıştır, böylece gerçek zamanlı halk oylaması ve geniş ölçekte katılım sağlanmaya çalışılmıştır (Tosun, 2023). Nitekim bu teknolojiler, Yemen'deki barış müzakerelerinde gösterildiği gibi karmaşık bilgileri yöneterek ve ek çatışma analizi araçları sağlayarak arabulucuları desteklemiştir. Bununla birlikte, AI'nın bu rollerdeki etkinliği, özerklik eksikliği ve AI sistemlerini tasarlamak için kullanılan bilginin öznel doğası ile sınırlı görülmüştür, bu da barış yapma çabalarını geliştirmek için hibrit insan-makine sistemlerine olan ihtiyaçı artırmıştır (Trusilo & Danks, 2023).

Birleşmiş Milletler, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü ve Yapay Zeka Küresel Ortaklığı kapsamındaki uluslararası kuruluşlar, kemikleşme ve kamu hesap verebilirliği eksikliği gibi zorluklarla karşı karşıya kalmalarına rağmen, yapay zeka uygulamaları için normlar oluştırmada aktif olarak yer almaktadırlar (Arana-Catania, Lier & Procter, 2021).

Küresel sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik güçlü AI sistemleriyle, karmaşık yönetim ortamında gerek özel şirketler ve ulusal yasalar gerekse de uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirlikleri kolaylaşmaktadır. Bu birimler arasındaki etkileşim, sert ve yumuşak güç unsurlarının bir arada kullanımını içeren uygulamalar ile pekiştirilmektedir. Askeri bağlamda yapay zeka, İstihbarat, Gözetim ve Keşif (ISR) operasyonlarını iyileştirebilmekte ve böylece uluslararası insancıl hukuka daha iyi uyum sağlayarak insani yardım çabalarının korunmasını potansiyel olarak artırabilmektedir. Bununla birlikte, AI'nın Birleşmiş Milletler ve NATO gibi kuruluşlar tarafından barış destek operasyonlarına entegrasyonu, genellikle hesap verebilirlik ve etik hususlar için gerekli olan bilgi yönetimi, güven ve açıklanabilirlik mekanizmalarından yoksundur (Razakamaharavo, 2020).

Uluslararası kuruluşlar, çeşitli boyutlarda insani yardım çabalarını geliştirmek için yapay zekadan (AI) giderek daha fazla yararlanmaktadır. AI araçları, karar verme süreçlerini iyileştirmek, kaynak tahsisini optimize etmek ve kriz durumlarında ihtiyaçları tahmin etmek, böylece insani operasyonların verimliliğini ve etkinliğini artırmak için tercih edilebilmektedir. Örneğin, yapay zeka odaklı sistemler, daha hedefli ve zamanında müdahalelere izin veren ihtiyaçların belirlenmesine, tahmin edilmesine ve saha faaliyetlerinin izlenmesine yardımcı olmaktadır (Aylett-Bullock & Luengo-Oroz, 2022). Tam da bu noktada AI uygulamalarının tarafsızlık ve bağımsızlık gibi insani ilkelerden ödün vermemesini sağlamak için etik çerçeveler ve şeffaf yönergeler geliştirmeye artan bir vurgu yapılmaktadır. Potansiyel faydalarına rağmen, yapay zekanın insani yardıma başarılı bir şekilde entegrasyonu, mevcut engelleri ele alıp eşişsizlikleri şiddetlendirmekten ve insan haklarını ihlal etmekten kaçınarak bu teknolojilerin sorumlu bir şekilde kullanılmasının sağlanmasını gerektirmektedir. Genel olarak, yapay zeka çatışma çözümü ve uluslararası yönetimde önemli bir potansiyel sunarken, uygulanması teknik, yasal ve etik zorlukları ele almak için dikkatli bir şekilde yönetilmelidir.

SONUÇ

Teknoloji, küresel siyaseti, ekonomiyi, güvenliği ve kültürü etkileyerek uluslararası ilişkileri (IR) şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktadır. Telgraf, telefon ve radyonun ortaya çıkışı, daha hızlı ve daha doğrudan iletişim sağlayan önemli kilometre taşlarına işaret ederek araçlara ve diplomatik bürokrasiye olan ihtiyaçı azaltmıştır. Bilgi devrimi diplomatik iletişimi tek yönlü bir yayından daha etkileşimli bir diyaloga kaydırarak, diplomatları vatandaşlarla buluşturmuş ve diplomasiyi modern toplumsal ihtiyaçlara göre uyarlamıştır.

Bilim ve teknolojideki gelişmeler sistemde aynı zamanda yeni sorunlar, riskler ve belirsizlikler yaratmış, savaşı, diplomasiyi, ticareti, istihbaratı ve yatırımı dönüştürerek, uluslararası sistem için geniş kapsamlı sonuçları olan ezici bir güç görevi görmüştür. Bilim ve diplomasi tarihsel kesişimi, uluslararası ilişkileri ve bilimsel ilerlemeyi önemli ölçüde etkileyen çok yönlü ve gelişen bir olgudur. Özellikle Soğuk Savaş döneminden bu yana, tekno-bilimsel uzmanlığının dış ilişkiler alanında giderek artan bir rolü olmuş ve sayısız paydaş bu uzmanlığı küresel ölçekte işbirliğini teşvik etmek için etkili bulmuştur.

Günümüz hızla gelişen teknoloji dünyasında dijitalleşen uluslararası ilişkiler alanı, verilerin hızlı çoğalması ve büyük veri analitiğinin yaygın kullanımı ile karakterize edilen çağdaş ortamda vazgeçilmez hale gelen siber güvenlik ve küresel internetin yönetimi gibi kritik alanları kapsamaktadır. Ayrıca, dijital Yapay zeka ve simülasyonların uluslararası ilişkiler eğitimi alanındaki eğitim bağlamlarına entegrasyonu, aktör tabanlı simülasyonlarla örneklendirilmesi, AI'nın karmaşık diplomatik senaryoları yüksek derecede karmaşıklık ve doğrulukla simüle etme ve değerlendirme kapasitesinin altını çizmektedir. Özünde, bu gelişmeler, dijital çağda küresel toplumun artan birbirine bağlılığının sunduğu zorluklara ve fırsatlara yanıt olarak diplomatik uygulamaların gelişen doğasının altını çizmektedir.

Yapay zekanın (AI) diplomasi alanında kullanımı gerçekten çok yönlüdür ve siber güvenlik, uluslararası ilişkiler ve stratejik iletişim dahil olmak üzere çok çeşitli boyutları kapsar. Kapsamlı veri setlerinin titizlikle incelenmesiyle, AI, potansiyel siber tehditlerin göstergesi olan yinelenen kalıpları belirleyerek küresel siber güvenlik çabalarını büyük ölçüde destekleme kapasitesine sahiptir. Bu yetenek, tehdit algılama süreçlerinin otomasyonunu sağlar ve yaklaşan siber tehditleri öngörmeyi amaçlayan tahmine dayalı modellerin geliştirilmesini kolaylaştırır, böylece genel siber güvenlik ortamını güçlendirir.

Yapay zekanın stratejik önemi, bilhassa ABD ve Çin arasında devam eden “Teknoloji Soğuk Savaşı” nda belirgin hale gelmiştir. Yapay zekanın hızlı gelişiminin küresel güvenliği ve diplomasiyi yeniden şekillendirmesi beklenmekte ve Birleşmiş Milletler'in yapay zeka ile ilgili konularda çok taraflı katılımı teşvik etmek için stratejik yaklaşımlar benimseme gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yapay zekanın küresel güvenlik, uluslararası ilişkiler ve diplomasi üzerindeki gelişen etkisi, modern çağda giderek daha belirgin hale gelmekte ve küresel etkileşimi ve çok taraflı işbirliğini teşvik etmeyi amaçlayan stratejik bir yaklaşımın gerekliliğinin altını çizmektedir. Uluslararası ilişkiler ve diplomasi alanında giderek daha önemli bir araç haline gelen AI ve iletişim, karar verme ve stratejik planlamada önemli gelişmeler sunmaktadır. Yapay zeka, gelişmekte olan insani araçları güçlendirme teknolojileriyle eşleştirildiğinde, diplomatik çabaların kapsamını, hızını ve faydasını önemli ölçüde artırabilir ve daha verimli ve etkili uluslararası müzakereleri teşvik edebilecektir.

Yapay zekanın dış politika karar verme ve müzakere süreçlerine entegrasyonu, özellikle bilgisayarlı karar verme destek sistemleri aracılığıyla, çok yönlü uygulamalarını daha da örneklemektedir. AI'nın siber diplomasi ve insan-makine etkileşimleri yoluyla siyasi, hükümet ve diplomatik ilişkileri dönüştürme potansiyeli de dikkat çekicidir. Diplomasi gibi stratejik oyunlarda insan düzeyinde performans sağlayabilen AI ajanlarının geliştirilmesi, AI'nın işbirlikçi AI ve dil modelleri için geniş kapsamlı etkileri olan karmaşık paylaşılan planları anlama ve müzakere etme yeteneğini göstermektedir. Son olarak, diplomatlar, bilim adamları ve mühendisler arasındaki işbirlikleri, diplomatik çabaların verimliliğini ve etkinliğini artırmak için yapay zekayı insan güçlendirme teknolojileriyle eşleştirilmiş olarak öngörmektedir.

REFERENCES

- Arana-Catania, M., van, Lier, F.A. and Procter, R. (2021). Machine Learning for Mediation in Armed Conflicts, arXiv:2108.11942, Computation and Language, Cornell University.
- Aylett-Bullock, J. and Luengo-Oroz, M. (2022). Multi-AI Complex Systems in Humanitarian Response. arXiv.org, doi: 10.48550/arXiv.2208.11282
- Fási, C. (2022). Application of Artificial Intelligence in Administrative Decision-making. Central and Eastern European eDem and eGov days, doi: 10.1145/3551504.3551555
- Filatova R. (2022). Cyber diplomacy – a communication tool of international organizations, Media and Language Journal 1(13):50-63. doi: 10.58894/aedv5201
- Hödl, K. (2023). Artificial Intelligence for Decision Making. doi: 10.59646/edbookc2/009
- Kello, L. (2023). “The State in the Digital Era”, Digital International Relations Technology, Agency and Order. (Ed. C. Bjola & M. Kornprobst) (1st ed.). Routledge. doi: 10.4324/9781003257264-29
- Li, M. (2023). Global governance tools: digital diplomacy and cyber-diplomacy. Vestnik Udmurtskogo universiteta. Sociologîâ. Politologîâ. Meždunarodnye otnošenîâ, doi: 10.35634/2587-9030-2023-7-2-232-239
- Maulana Y., I. and Fajar I. (2023). Analysis of Cyber Diplomacy and its Challenges for the Digital Era Community. IAIC Transactions on Sustainable Digital Innovation (ITSDI), doi: 10.34306/itsdi.v4i2.587
- Razakamaharavo, V. (2020). Putting Humans at the Centre of the Governance of the Integration and Deployment of Artificial Intelligence in Peace Support Operations. Social Science Research Network, doi: 10.2139/SSRN.3652998
- Riordan, S. (2019). Cyberdiplomacy: Managing Security and Governance Online. Birleşik Krallık: Polity Press.
- Tosun, C. (2023). AI and international organizations. doi: 10.4337/9781800379220.00014
- Trusilo, D. and Danks D. (2023). Artificial intelligence and humanitarian obligations. Ethics and Information Technology, doi: 10.1007/s10676-023-09681-2
- Stéphanie B. and Oliveira N.. (2023). Cyber Diplomacy and Artificial Intelligence: Opportunities and Challenges. doi: 10.19107/cybercon.2023.11
- Wu, Y. (2022) China Standards 2035 Strategy: Recent Developments and Implications for Foreign Companies, China Briefing, July 26, 2022 <https://www.china-briefing.com/news/china-standards-2035-strategy-recent-developments-and-their-implications-foreign-companies/>